

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Педагогічний факультет

Кафедра музичного мистецтва

Робота допущена до захисту
18 квітня 2016 року (Протокол
№11)
Завідувач кафедри

_____ **Печенюк М.А.**

**ДИПЛОМНА РОБОТА
магістра**

з теми: **«МИКОЛА ДАВИДОВ – ФУНДАТОР НАУКОВОЇ ШКОЛИ
ВІТЧИЗНЯНОГО НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО
ВИКОНАВСТВА»**

Виконав: студент 6 курсу 62 М групи
спеціальності 8.02020401 «Музичне
мистецтво*»

Голубович Сергій Степанович

Керівник:

Маринін І.Г., кандидат педагогічних
наук, доцент, професор кафедри
музичного мистецтва

Рецензент:

Лабунець В.М., доктор пед., наук,
професор кафедри музичного мистецтва

**Кам'янець-Подільський
2016**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ АКАДЕМІЗАЦІЇ НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ.....	7-34
1.1. Основні тенденції розвитку академічного народно-інструментального мистецтва в Україні (джерелознавчий аспект).....	7
1.2. Історико-мистецька ретроспектива розвитку регіональних академічних шкіл професійного навчання на народних інструментах.....	17
1.3. Формування Київської академічної школи як базисної основи процесу академізації народно-інструментального виконавства.....	25
Розділ II. НАУКОВА ШКОЛА МИКОЛИ ДАВИДОВА ЯК БАЗИСНА СИСТЕМА АКАДЕМІЧНОГО НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА.....	35-61
2.1. Періодизація етапів формування наукової школи М. Давидова	35
2.2. Основні аспекти проблематики наукової школи М. Давидова в контексті розвитку академічного українського народно-інструментального виконавства.....	44
2.3. Концепція професора М. Давидова про теорію виконавської майстерності баяніста	53
Висновки.....	62
Список використаної літератури.....	66

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний стан академічного народно-інструментального мистецтва знаходиться у постійному пошуку нових мовно-виражальних засобів музичного інструментарію, наукового осмислення та вдосконалення концертно-виконавської практики. За період свого еволюційного сходження українське академічне народно-інструментальне мистецтво здійснило величезний поступ від аматорсько-фольклорного побутування до значимого самостійного пласта академічного камерно-інструментального музичного мистецтва. Виокремившись з фольклорної інструментальної течії із специфічною жанровістю, українські народні інструменти увійшли в етап академізації – опанування форм, різновидів та виразових засобів, що характерно суто академічній музичній культурі та виходять на рівень їх органічного синтезу.

Вагомі наукові дослідження у галузі академічного народно-інструментального виконавства належать І. Алексєєву, Ю. Баю [8], Т. Барану, Н. Брояко [10], А. Гончарову [22], М. Давидову [28-41], В. Дейнезі [43], В. Дутчак, В. Зайцю [50-52], Є. Іванову [59-62], О. Ільченку, М. Імханицькому [54-58], С. Карасю [65], В. Князєву [66; 67], Д. Кужелєву [68-70], Н. Морозевич [82], Я. Олексів [85-87], Пасічняк [89], І. Панасюку [88], Б. Пиц [93-95], Л. Понікаровій [96], М. Різолю [97], В. Самітову [98; 99], А. Сташевському [104-106], О. Трофимчуку [109], А. Черноіваненко [113], Г. Шахову [116].

Підвищена увага до питання академізації акордеонно-баянного виконавства зумовлена необхідністю усвідомлення вітчизняного виконавства як явища національної культури та значимістю яскравих постатей видатних науковців, які своїм внеском значно збагатили науково-методологічний фундамент академічного народно-інструментальної підготовки фахівців.

До цієї когорти належить заслужений діяч мистецтв України, доктор мистецтвознавства, завідувач кафедри народних інструментів Національної музичної академії України імені Петра Чайковського, академік Міжнародної

академії інформатизації при ООН, професор – Микола Андрійович Давидов, який продемонстрував шлях наукового вирішення актуальних проблем виконавства через створення наукової школи акордеонно-баянного мистецтва.

Однак, при наявності значного масиву наукових праць, присвячених проблематиці народно-інструментального виконавства, на наш погляд, залишається недостатньо висвітлена історико-мистецька хронологія розвитку процесу академізації народно-інструментального мистецтва та формування науково-методологічних основ народно-інструментального виконавства (організація науково-методичного забезпечення навчального процесу, проведення наукових конференцій, конкурсів, фестивалів), що й спонукало вибір теми магістерської роботи: “Микола Давидов – фундатор наукової школи вітчизняного академічного народно-інструментального виконавства”.

Об’єкт дослідження – академічне народно-інструментальне мистецтво.

Предмет дослідження – процес формування наукової школи Миколи Давидова.

Мета дослідження – простежити розвиток вітчизняної наукової школи академічного народно-інструментального мистецтва та висвітлити внесок у створення її фундатора – М. Давидова.

Запропонована мета окреслює такі **завдання**:

- проаналізувати життєвий шлях, педагогічну діяльність, науково-методичні здобутки професора Миколи Давидова;
- висвітлити історико-мистецьку ретроспективу розвитку академічного професійного навчання на народних інструментах в Україні;
- окреслити етапність формування київської академічної школи як базисної основи процесу академізації народно-інструментального виконавства;

- з'ясувати періодизацію етапів формування наукової школи М. Давидова;
- з'ясувати основні аспекти проблематики наукової школи М. Давидова в контексті розвитку академічного українського народно-інструментального виконавства;
- висвітлити концепцію теорії виконавської майстерності баяніста-акордеоніста.

Методи дослідження: **аналітичний** (опрацювання наукової літератури); **структурно-системний** (аналіз джерел, з'ясування сукупності елементів, що знаходяться у відношеннях та зв'язках між собою та створюють певну цілісність та єдність професійної системи інструментальної підготовки фахівців); **порівняльно-історичний** (виявлення процесу передумов наступності та послідовності на різних історичних етапах становлення процесу академізації), **біографічний**.

Практичне значення роботи полягає в тому, що матеріали магістерської роботи можуть використовуватися при вивченні низки навчальних дисциплін: “Інструментознавство та оркестрування”, “Методика викладання гри на музичних інструментах”, “Основний музичний інструмент”, “Ансамблева гра” викладачами педагогічних училищ, училищ культури, музичних училищ, мистецьких факультетів вищих навчальних закладів.

Джерельною основою дослідження є науково-теоретичні праці з питань дослідження народно-інструментального виконавського мистецтва, матеріали міжнародних та Всеукраїнських наукових конференцій [1], наукові праці з історії української школи народно-інструментального мистецтва М. Давидова [28-41], В. Зайця [50-52], Є. Іванова [59-62], М. Імханицького [54-58], А. Дубія [45; 46], Ю. Лошкова [74], Л. Понікарової [94], А. Сташевського [102;103].

Апробація дослідження відбулась шляхом оприлюднення головних положень магістерської роботи на Всеукраїнській студентській науковій конференції “Освіта сьогодення: актуальні питання та перспективи” (тема

доповіді: “Етапи формування репертуару для академічних народно-інструментальних ансамблів” на щорічній звітній науково-практичній конференції студентів і магістрантів Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка **05 квітня 2016** року.

Попередній захист магістерської роботи відбувся на засіданні кафедри музичного мистецтва **05 квітня 2016** року (протокол № 4).

Структура магістерського дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, шести параграфів, висновків, списку використаної літератури (120 позиції).

Загальний обсяг роботи – 82 сторінки.

ВИСНОВКИ

Основними чинниками формування наукової школи М. Давидова та її успішного функціонування є процес академізації народного інструментального виконавства.

Професор М. Давидов активно досліджує основні тенденції розвитку народно-інструментального виконавства, які мали безпосередній вплив на професіоналізацію підготовки майбутніх педагогів-народників та виконавців-інструменталістів. Це, насамперед, процеси:

- здійснення підготовки виконавців на народних інструментах на всіх музично-освітніх рівнях (музична школа, музичне училище, педучилище, училище культури, музична академія, інститути мистецтв, інститут культури, педагогічні інститути, виконавська асистентура);
- вдосконалення конструкцій акордеонів/баянів та широкого розмаїття народного інструментарію, їх уніфікація;
- появи нових виконавських прийомів гри, мовно-виражальних засобів їх відтворення;
- становлення української композиторської школи;
- формування народно-інструментального репертуару на основі нових оригінальних музичних творів українських композиторів;
- формування навчальної науково-методичної основи для народно-інструментальної підготовки фахівців.

Безперечно, детальне дослідження вищезазначених тенденцій у контексті розвитку народно-інструментального виконавства сприяють всебічному висвітленню основних етапів формування наукової школи М. Давидова.

Перший етап формування наукової школи (1956–1973 рр.) торкається періоду започаткування М. Давидовим першого педагогічного досвіду на посаді викладача класу баяна та окреслення ним основного напрямку

наукових досліджень – обґрунтування теорії перекладення і транскрипції музичних творів для баяна.

Другий етап формування наукової школи М. Давидова торкається періоду **1974-1991 рр.** і присвячується обґрунтуванню теорії формування виконавської майстерності баяніста, яка є її фундаментальною базисною основою.

Третій етап (1992 р. – до нашого часу) характеризується появою нових фундаментальних наукових праць представників наукової школи М. Давидова, як результат ефективного поєднання різних виконавських методик регіональних шкіл академічного народно-інструментального мистецтва України.

Основні напрями досліджень наукової школи М. Давидова торкаються висвітлення питань:

- заснування концепції науково-практичної школи;
- науково-теоретичне дослідження основних аспектів науково-практичної проблематики школи;
- темброво-оркестрового творчого та інструментального мислення;
- формування оригінального репертуару.

Всебічний аналіз та дослідження як особистого внеску, так і наукової школи професора М. Давидова в педагогічну та науково-методичну діяльність вітчизняної школи академічного народно-інструментального мистецтва в цілому, дає підставу стверджувати, що ним здійснено внесок в:

- наукове обґрунтування цілісної концепції формування виконавської майстерності гри на народних музичних інструментах (Н. Брояко “Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста” [10]; М. Михайленко “Теоретичні основи формування виконавської техніки гітариста” [80]; В. Білоус “Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності” [9]; Ю. Лисенко “Теоретичні основи формування виконавської майстерності балалаечника” [73]);

- теоретичне обґрунтування окремих складових виконавської техніки інструменталіста (Ю. Бай “Теоретичні основи формування внутрішньої сутності музично-ігрових рухів баяніста” [8]; Г. Шахов “Теоретичні основи формуваннями музично-слухових навичок музиканта-виконавця” [116]; А. Черноіваненко “Фактура у визначенні виражальних властивостей баянної музики”) [113];
- дослідження історичної еволюції розвитку українського народно-інструментального мистецтва (В. Князєв “Еволюція виконавської техніки Української баянної школи (друга половина ХХ століття)” [67]; І. Єргієв “Український “Модерн-баян” як феномен світового мистецтва” [53]; Є. Іванов “Академічне баянно-акордеонне мистецтво на Україні” [60]; І. Панасюк “Творчість С. Баштана в контексті становлення Київської школи академічного бандурного виконавства” [88];
- дослідження проблеми темброво-інструментального мислення (В. Дейнега “Перекладення як процес переосмислення засобів оркестрової виразності” [43], О. Трофимчук “Темброва еволюція в українській народно-оркестровій музиці” [109]);
- висвітлення проблеми формування баянного репертуару (А. Гончаров “Неофольклористичні тенденції у баянній творчості В. Зубицького” [24]; А. Сташевський “Баянне мистецтво в Україні: тенденції розвитку оригінальної музики та індивідуальне втілення жанрово-стильового аспекту в творчості Володимира Рунчака” [104]).

Отже, наукові дослідження науковців торкаються вельми широкого кола наукової й методологічної проблематики, об’єднаної центральною ідеєю засновника школи – формування виконавської майстерності, що стосується не тільки баяна, а й інших музичних інструментів; поглибленого вивчення окремих аспектів формування виконавської майстерності; виходу сольного виконавства на простір оркестрово-

тембрового мислення; висвітлення еволюційних процесів в історичному розвитку народно-інструментального жанру та репертуарних тенденцій.

Спираючись на концепцію формування виконавської майстерності баяніста, М. Давидов створив оригінальну методику виховання високопрофесійних музикантів, які нині наслідують відомі у світі баянно-акордеонного мистецтва (заслужених артистів України – Р. Андрухів, А. Дубина, А. Дубій, В. Заєць, В. Жадько, І. Осіпенко, В. Самітов, В. Самойленко, І. Єргієв, П. Фенюк, Є. Черказова).

Обґрунтування теоретичних положень концепції художньої виконавської майстерності спричинили появу нових понять і термінів, які раніше не використовувались у галузі музикознавства: інтонаційність баяна, зв'язно-роздільне звучання, атакувальні штрихи, стабільні та мобільні засоби музичної виразності, ковзне атакування, формули мікроструктурного інтонування, процесуальність динаміки, виконавський тонус, слухо-моторні дії, форми рухів рук та інше. Впровадження у наукову сферу комплексу понять і термінів сприяють утворенню цілісної системи в теорії формування виконавської майстерності як основи загальної теорії виконавського мистецтва гри на баяні-акордеоні.

Саме ефективність теорій М. Давидова та їх подальше поглиблене опрацювання його послідовниками є основним чинником здобутків на національних та міжнародних конкурсах його студентів-інструменталістів: Р. Андрухіва, В. Зайця, В. Жадько, І. Єргієва, В. Самітова, А. Семешка, В. Сторожука, В. Козицького, П. Фенюка, Ю. Федорова, Є. Черказової.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини : Зб. мат. наук.-практ. конф. / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2005. – 342 с.
2. Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини: Програма науково-практичної конференції. (ЛДМА імені М. Лисенка 3.12.2005). – Львів. – 8 с.
3. Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України: Тези Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Київ, 2.12.2005). – Київ : НМАУ ім. П.Чайковського, 2005. – 103 с.
4. Академія музичної еліти України: Історія та сучасність: до 90-річчя Нац. муз. акад. України ім. П.Чайковського / Автор-упоряд.: А.П. Лашенко та ін. – Київ : Музична Україна. 2004. – 560 с.
5. Актуальні напрямки відродження та розвитку народно-інструментального мистецтва в Україні: мат. Всеукр. наук.-практ. конф. – Київ : Український центр культурних досліджень, 1995. – 100 с.
6. Актуальні питання баяно-акордеонного виконавства та педагогіки в мистецьких навчальних закладах: Зб. стат. і доп. за мат. I та II міжн. наук.-практ. конф. (17-19.12.2002 р., 1-3.12.2003 р.). / Ред.-упор. та відп. за вип. А.Я. Сташевський. – Луганськ : Альма-матер. – Вип. 1., 2005. – 113 с.
7. Андрійчук П. Об'єктивне та суб'єктивне в теорії виконавського мистецтва // Актуальні напрямки розвитку академічного народно-інструментального мистецтва: Зб. мат Другої Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 20-27. 03. 1998 р.). – Київ : НМАУ ім. П.Чайковського, 1998. – С. 14-15.
8. Бай Ю. Теоретические основы совершенствования внутренней структуры музыкально-игровых движений баяниста: автореф. дис... канд... искусствоведения: 17.00.03 / Гос. Ордена дружбы нар. конс. Литов. ССР. /Ю. Бай. – Вильнюс, 1986. – 23 с.

9. Білоус В. Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво” / Владислава Білоус. – Київ, 2005. – 16 с.
10. Брояко Н. Б. Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста / Н. Б. Брояко. – Івано-Франківськ, 1997. – 148 с.
11. Басурманов А. Справочник баяниста. / А. Басурманов. – Москва : Сов. композитор, 1987. – 423 с.
12. Басурманов А. Баянное и аккордеонное искусство. / А. Басурманов. – Москва : КИФАРА, 2003. – 540 с.
13. Безугла Р.І. Баянне мистецтво в музичній культурі України (друга половина ХХ століття): дисерт. канд. мист-ва : спец. 17.00.01 – Теорія та історія культури / Київський національний університет культури і мистецтв / Р. І. Безугла. – К., 2004. – 200 с.
14. Бендерский Л.Г. Киевская школа воспитания исполнителей на народных инструментах. Из 50-летнего опыта кафедры Киевской консерватории (1928-1978). – Свердловск : изд-во Уральского университета, 1992. – 120 с.
15. Боднар Л. Георгій Казаков – маестро української школи гри на народних інструментах // Записки наукового товариства імені Тараса Шевченка: Праці музикознавчої комісії. – Львів : НТШ, 2004. – Том ССXLVII. – С. 435-444.
16. Бортник Є. Струнний інструментарій Слобідської України в минулому і сучасному // Музична Харківщина. / Євгеній Бортник. – Харків, 1992. – С. 191–206.
17. Булда М. Львівська баянна школа та її вплив на композиторську творчість Віктора Власова // Львівська баянна школа та її видатні представники (70-річчю від дня народження А. Онуфрієнка присвячується): Зб. мат. наук.-практ. конф. / Упоряд. А. Душний, С. Карась, І. Фрайт. – Дрогобич : Коло, 2005. – С. 12-19.

18. Булда М. В. Естрадно-джазова музика в акордеонно-баянному мистецтві України другої половини ХХ – початку ХХІ століття : композиторська творість і виконавство : автореф. дисерт. на здоб. наук. ступ. канд. мист-ства : спец. 17.00.03 – Музичне мистецтво / М. В. Булда. – Харків, 2007. – 21 с.
19. Власов В.П. Оригінальний репертуар оркестру народних інструментів як фактор визначення специфіки жанру // Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України: Тези Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Київ, 02.12.2005). – Київ : НМАУ ім. П.Чайковського, 2005. – С. 92-97.
20. Власов В., Олійник О. Народно-інструментальне оркестрове мистецтво Півдня України // Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини: Зб. мат. наук.-практ. конф. / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2006. – С. 243-249.
21. Гайсын Г. О. Гармоника и её разновидности в музыкальной культуре Казахстана : автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. искусствоведения: спец. 17.00.03 “Музыкальное искусство” / Г. О. Гайсын. – Ленинград, 1986. – 17 с.
22. Гончаров А. О. Неофольклористичні тенденції у баянній творчості В. Зубицького: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво” / А. О. Гончаров. – Київ, 2006. – 17 с.
23. Голяка Г. Сучасна Київська народно-інструментальна школа на теренах європейського виконавства // Феномен школи в музично-виконавському мистецтві: Тези міжнар. наук.-теорет. конф. / Ред.-упоряд.: Давидов М.А., Сумарокова В.Г. – Київ : НМА ім. П.Чайковського, 2005. – С. 34-36.
24. Голяка Г. Творчість Володимира Зубицького в контексті розвитку сучасного баянного репертуару: автореф. дис. канд. мист. : спец. 17.00.03 – Музичне мистецтво / Г. Голяка. – Харків, 2009. – 16 с.

25. Геліс М. Поліпшення конструкції народних інструментів // Соц. культура. – Київ, 1958. – № 3. – С. 30.
26. Грезнева О.Ю. Научные школы (педагогический аспект)/ О.Ю. Грезнева – М., 2003. – 69 с.
27. Гулянич Ю. Становлення і розвиток Львівської цимбальної школи // Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи львівщини: Зб. мат. наук.- практ. конф. / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2005. – С. 57-63.
28. Давидов М. Теоретичні основи перекладення інструментальних творів для баяна. / Микола Давидов. – Київ : Музична Україна, 1977. – 120 с.
29. Давидов М. Тенденції розвитку народно-інструментального мистецтва / М. Давидов // Музика. – Київ, 1981. – № 5. – С. 24–25.
30. Давыдов Н. Методика переложений инструментальных произведений для баяна: Учебное пособие для студентов музыкальных вузов, институтов искусств и культуры. / Николай Давыдов. – Москва : Музыка, 1982. – 173 с.
31. Давидов М. Основи формування виконавської майстерності баяніста: підручник. / Микола Давидов. – Київ : Музична Україна, 1983. – 70 с.
32. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста: навчальний посібник. / Микола Давидов. – Київ : Музична Україна, 1997. – 240 с.
33. Давидов М. Проблеми розвитку академічного народно-інструментального мистецтва в Україні: збірник статей. / Микола Давидов. – Київ : Видавництво імені Олени Тиліги, 1998. – 207 с.
34. Давидов М. Київська академічна школа народно-інструментального мистецтва: навчальний посібник. / Микола Давидов. – Київ : НМАУ, 1998. – 224 с.
35. Давидов М. Школа виконавської майстерності баяніста (акордеоніста): Посібник для студентів та педагогів вищих і середніх навчальних закладів. / Микола Давидов. – Київ : Видавництво імені Олени Тиліги, 1998. – 112 с.

36. Давидов М. Професор М. Геліс – засновник першої кафедри народних інструментів // Науковий вісник НМАУ ім. П. Чайковського. Музичне виконавство. Кн. 9 / Ред.-упор. М. Давидов, В. Сумаркова. – Київ : НМАУ ім. П. Чайковського, 2003. – Вип.26. – С. 7-28.
37. Давидов М. Методичні принципи професора М. М. Геліса як основа освітньо-кваліфікаційної характеристики студента-народника / М. Давидов // Актуальні питання баянно-акордеонного виконавства та педагогіки в мистецьких навчальних закладах. – Луганськ : Поліграфресурс. – 2007. – Вип.3. – С. 4-8.
38. Давидов М. Основні принципи музичної педагогіки академічного народно-інструментального мистецтва в Україні / М. Давидов // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. Чайковського : Музична освіта в Україні. Теорія і практика. – Київ : НМАУ, 2003. – Вип. 29. – С. 91-98.
39. Давидов М.А. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа): підручник. – Київ : НМАУ ім. П. Чайковського, 2005. – 420 с.
40. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста (акордеоніста): наук. вид. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2006. – 308 с.
41. Давидов М. Українське струнно-щипкове академічне мистецтво: функціонування, проблеми збереження і розвитку / М. Давидов // Музикознавчі студії. Наукові збірки ЛДМА ім. М. Лисенка: зб. статей / [ред.-упор. О. Катрич, А. Душний, С. Карась]. – Вінниця : Нова Книга, 2006. – Вип.11. – С. 50–58.
42. Дедусенко Ж. Школа як умова і спосіб існування виконавської традиції // Феномен школи в музично-виконавському мистецтві: тези міжнар. наук.-теорет. конф. / Ред.-упоряд.: Давидов М.А., Сумарокова В.Г. – Київ : НМА ім. П. Чайковського, 2005. – С. 9-10.
43. Дейнега В. Перекладення як процес переосмислення засобів оркестрової виразності: автореф. канд., мистецтвознавства: 17.00.02 / ОДМА ім. А. Нежданової. – Київ : НМАУ ім. П. Чайковського, 2005. – 20 с.

- 44.Дорохін В. Г. Принципи та фактори артикуляції у виконанні на баяні: автореф. дисертації на здоб. наук. ступеня кандидата мист.-ства : спец. 17.00.03 – Музичне мистецтво / В. Г. Дорохін. – Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2010. – 19 с.
- 45.Дубій А. Авторсько наукова школа М. Давидова в контексті українського виконавського музикознавства // Давидов М.А. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа): підручник. – Київ : НМАУ ім. П. Чайковського, 2005. – С. 285-290.
- 46.Дубій А. Нові книги // Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ – ХХІ століть: Зб. мат. міжн. наук.-практ. конф. (ДДПУ ім. І. Франка, 25.03.07, м. Дрогобич) / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2007. – С. 58-60.
- 47.Душний А.І. Педагогічний репертуар баяніста: навч. посіб. /Андрій Іванович Душний. – Дрогобич : Посвіт, 2006. – Вип.1. – 108 с.
- 48.Душний А. Виконавські досягнення Львівської школи баянно-акордеонного мистецтва у 1990-х – 2000-х роках // Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ – ХХІ століть: Зб. мат. міжн. наук.-практ. конф. (ДДПУ ім. І.Франка, 25.03.07, м. Дрогобич) / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2007. – С. 208-214.
- 49.Душний А.І. Оркестр народних інструментів на перехресті шляхів академічного виконавського сьогодення // Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України: Тези Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Київ, 2.12.2005). – Київ : НМАУ ім. П.Чайковського, 2005. – С. 78-87.
- 50.Заець В. Авторські школи в контексті розвитку традицій виконавського мистецтва // Львівська баянна школа та її видатні представники (70-річчю від дня народження А. Онуфрієнка присвячується): Зб. мат. наук.-практ. конф./ Упоряд. А. Душний, С. Карась, І. Фрайт. – Дрогобич : Коло, 2005. – С. 49-50.

51. Заєць В. До понятійно-термінологічної системи виконавської педагогіки (на прикладі науково-методичної школи М.А. Давидова) // Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини: Зб. мат. наук.-практ. конф. / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2005. – С. 93-103.
52. Заєць В. Авторські школи в контексті розвитку традицій виконавського мистецтва: нове в школі М.А. Давидова // Феномен школи в музично-виконавському мистецтві: тези міжнар. наук.-теорет. конф. / Ред.-упоряд.: Давидов М.А., Сумарокова В.Г. – Київ : НМА ім. П. Чайковського, 2005. – С. 36-37.
53. Єргієв І. Д. Український “модерн-баян” як феномен світового мистецтва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17. 00. 03 “Музичне мистецтво” / І. Д. Єргієв. – Одеса, 2006. – 18 с.
54. Имханицкий М. Баян в музыкальной культуре Украины грани XX – начала XXI столетий // Львівська баянна школа та її видатні представники. Михайлу Оберюхтіну присвячується: Зб. мат. міжн. наук.-практ. конф. / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2006. – С. 70-85.
55. Имханицкий М. Что же такое баян как украинский народный инструмент // Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX – XXI століть: Зб. мат. міжн. наук.-практ. конф. (ДДПУ ім.І. Франка, 25.03.07, м. Дрогобич) / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2007. – С. 136-147.
56. Имханицкий М.И. История баянного и аккордеонного искусства: учебное пособие. / М.И. Имханицкий. – Москва : РАМ им. Гнесиных, 2006. – 520 с.
57. Имханицкий М. Рождение профессионально-академического обучения на народных инструментах в Харькове как первый прецедент подобного рода в мировом искусстве // Харків у контексті світової музичної культури: події та люди [Текст]: мат. міжнр. наук.-практ. конф., 3-4.04.2008 р. / ХДАК;

- заг. ред. В.М. Шейка; відп. ред. І.І. Польська. – Харків : ХДАК, 2008. – С. 118-120.
- 58.Имханицкий М.И. Конкурс “Акорды Львова” // Народник (Москва). – 2006. – №3(55). – С. 15.
- 59.Іванов Є.О. М.М. Геліс – риси до портрету // Українська музична культура 20 століття (пошуки, здобутки, перспективи): Зб. наукових праць. – Суми, 1995. – С. 47-55.
- 60.Іванов Є.О. Академічне баянно-акордеонне мистецтво на Україні (історичний аспект): дис., канд., мистецтвознавства. / Є.О. Іванов. – Київ, 1995. – 266 с.
- 61.Іванов Є.О. Академік Микола Давидов (до 70-річчя від дня народження). Науково-популярний нарис. / Є.О. Іванов. – Суми : Видавництво СДПУ ім. Макаренка, 2000. – 60 с.
- 62.Іванов Є. Українська академічна баянно-акордеонна школа. Проблеми еволюції // Феномен школи в музично-виконавському мистецтві: Тези міжнар. наук.-теорет. конф. / Ред.-упоряд.: Давидов М.А., Сумарокова В.Г. – Київ : НМА ім. П. Чайковського, 2005. – С. 33-34.
- 63.Калмиков С. Т. Баянний ансамблево-оркестровий інструменталізм в історичній стильовій проекції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво” / С. Т. Калмиков. Одеса, 2005. – 16 с.
- 64.Кафедра народних інструментів // Сторінки історії Львівської музичної академії ім. М. Лисенка. – Львів : В-во „СПОЛОМ”, 2003. – С. 179-188.
- 65.Карась. С. Інтерпретація музики бароко на баяні (теоретико-виконавський аспект): автореф. кан., мистецтв. :17.00.03 / ЛДМА ім. Лисенка. – Львів, 2006. – 20 с.
- 66.Князев В. Еволюція виконавської техніки в українській баянній школі (друга половина ХХ ст.) // Феномен школи в музично-виконавському мистецтві: тези міжнар. наук.-теорет. конф. / Ред.-упоряд. : Давидов М.А., Сумарокова В.Г. – Київ : НМАУ ім. П. Чайковського, 2005. – С. 37-39.

67. Князєв В. Еволюція виконавської техніки в Українській баянній школі (друга половина ХХ століття): автореф. дис. канд., мист. : 17.00.03 – музичне мистецтво. – Київ : НМАУ ім. П. Чайковського, 2005. – 20 с.
68. Кужелєв Д. Художні тенденції академічного баянного виконавства другої половини ХХ ст. : автореф. дис. канд., мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво” / Д. Кужелєв. – К, 2002. – 20 с.
69. Кужелєв Д. Семантика та інструментальна стилістика сучасної баянної творчості / Д. Кужелєв // Діалог культур. Україна у світовому контексті : мистецтво і освіта : зб. наук. праць. – Львів : Каменяр, 2001. – Вип. 6. – С. 112–127.
70. Кужелєв Д. Кафедра народних інструментів // Сторінки історії Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка. – Львів : СПОЛОМ, 2003. – С. 179-89.
71. Кушлик Л. Традиционные и модернизированные народные музыкальные инструменты в современной культуре / Л. Кушлык. // Традиционные музыкальные инструменты в современной культуре. – СПб., 1999. – Москва. – С. 45–48.
72. Кобзарство в контексті становлення української професійної музичної культури: мат. міжн. наук.-практ. конф. (14 жовтня 2005). – Київ : ДАКККіМ, 2005. – 260 с.
73. Лысенко М. Пути формирования развития инструментальных ансамблей и оркестров народных инструментов на Украине: автореф. дисс., канд., искусствоведения : спец. 17.00.03. / – Ленинградского гос. ин-т театра, музыки и кинематографии. / Михаил Лысенко. – Ленинград, 1977. – 11 с.
74. Лошков Ю.І. Володимир Андрійович Комаренко: монографія. / Юрій Іванович Лошков. – Харків : ХДАК, 2002. – 113 с.
75. Ляшенко І. Народно-інструментальне професійно-академічне мистецтво в контексті музичної україністики // Актуальні напрямки розвитку академічного народно-інструментального мистецтва: Зб. мат другої Всеукр.

- наук.-практ. конф. (Київ, 20-27. 03. 1998 р.). – Київ : НМАУ ім. П.Чайковського, 1998. – С. 61-62.
76. Львівська баянна школа та її видатні представники (70-річчю від дня народження А. Онуфрієнка присвячується): Зб. мат. наук.-практ. конф. / Упоряд. А. Душний, С. Карась, І. Фрайт. – Дрогобич : Коло, 2005. – 148 с.
77. Львівська баянна школа та її видатні представники. Михайлу Оберюхтіну присвячується: зб. мат. міжн. наук.-практ. конф. / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2006. – 160 с.
78. Мацієвський І. Ігри й співголосся. Контонація. / Ігор Мацієвський. – Тернопіль : Астон, 2002. – 170 с.
79. Мирек А. Гармоника. / Альфред Мирек. – Москва : Интерпракс, 1994. – 534 с.
80. Михайленко М. Теоретичні основи формування виконавської техніки гітариста : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво” / М. Михайленко. – Київ, 2004. – 16 с.
81. Мокрогуз І. Аплікатурні принципи бандурної школи (на матеріалі творчості Оксани Герасименко) // Вісник Прикарпатського університету: Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2008. – Вип. XII – XIII. – С. 250-253.
82. Морозевич Н.В. Бандурне мистецтво як культурне надбання сьогодення: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. мист-ва за спец. 17.00.03. – музичне мистецтво. – Одеська державна музична академія ім. А.В. Нежданової. / Н.В. Морозевич. – Одеса, 2003. – 18 с.
83. Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX – XXI століть: Зб. мат. міжн. наук.-практ. конф. (ДДПУ ім.І. Франка, 25.03.07, м. Дрогобич) / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2007. – 264 с.
84. Науково-практична конференція “Львівська баянна школа та її видатні представники” (70-річчю від дня народження Анатолія Онуфрієнка

- присвячується): програма (Старий Самбір, 23.04.2005). – Старий Самбір. – 16 с.
- 85.Олексів Я. Академізація неофольклористичних творів для баяна-акордеона українських композиторів другої половини ХХ ст. / Я. Олексів // Творчість композиторів України для народних інструментів : зб. мат. міжнар. наук.-практ. конф. (10.04.2006 р., Львів) / [ред.-упор. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц]. – Дрогобич : Посвіт, 2006. – С. 60-67.
- 86.Олексів Я. Про деякі стильові тенденції в сучасній музиці для баяна українських композиторів / Я. Олексів // Актуальні питання баянно-акордеонного виконавства та педагогіки в мистецьких навчальних закладах : зб. статей і доп. за мат. III міжнар. наук.-практ. конф. (26-28 грудня 2005 р., Луганськ) / [ред.-упор. та відп. за вип. А. Сташевський]. – Луганськ : Знання, 2006. – Вип.2. – С. 104-110.
- 87.Олексів Я. Проникнення симфонічного методу мислення у баянні твори Володимира Зубицького (на прикладі Сонати № 2 “Слов’янської” / Я. Олексів // Львівська баянна школа та її видатні представники. Михайлу Оберюхтіну присвячується : зб. мат. наук.-практ. конф. (14 грудня 2006 р., Львів) / [ред.-упор. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц]. – Дрогобич : Посвіт, 2006. – С. 100–107.
- 88.Панасюк І. Творча постать С. В. Баштана у контексті еволюції кобзарства другої половини ХХ століття (до питання про становлення кївської бандурної школи) / І. Панасюк // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : Музичне виконавство : [ред. М. А. Давидов, В. Г. Сумарокова]. – Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2003. – Вип.26. – С. 45-59.
- 89.Пасічняк Л. Академічне народно-інструментальне ансамблеве мистецтво України ХХ ст.: історико-виконавський аспект: автореф. дис., канд., мистецтвознавства : 17.00.01. / ЛДМА ім. М.В. Лисенка. – Львів, 2007. – 17 с.

90. Перший міжнародний конкурс баяністів-акордеоністів „Акорди Львова” (Львів, 10-15 квітня 2006): програма / Ред.-упоряд.: А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2006. – 28 с.
91. Перший Всеукраїнський конкурс виконавців на народних інструментах імені Анатолія Онуфрієнка. Міжнародна науково-практична конференція „Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ – ХХІ століть” (Дрогобич, 25-30 березня 2007): програма / Ред.-упоряд. : А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2007. – 44 с.
92. Перший Відкритий Всеукраїнський конкурс баяністів-акордеоністів „Вічний Рух”. Міжнародна науково-практична конференція „Музична освіта України: проблеми теорії, методики, практики” (ДДПУ ім. І. Франка, 8-12 травня 2008 р.): програма / Ред.-упоряд. : А. Душний, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2008. – 30 с.
93. Пиц Б. Невідомий представник Львівської баянної школи // Львівська баянна школа та її видатні представники (70-річчю від дня народження А. Онуфрієнка присвячується): Зб. мат. наук.-практ. конф. / Упоряд. А. Душний, С. Карась, І. Фрайт. – Дрогобич : Коло, 2005. – С. 88-97.
94. Пиц Б. Фундатор академічної школи сопілкового виконавства // Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини: Зб. мат. наук.-практ. конф. / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2006. – С. 167-175.
95. Пиц Б. Научно-практическая конференция , “Львовская баянная школа и ее выдающиеся представители” // Народник (Москва). – Москва, 2005. – № 2. – С. 36-37.
96. Поникарова Л.Н. Баян а народно-інструментальном жанре Украины: Учебно-метод. пособие по курсу “Теория и история народно-інструментального исполнительства”. / Л.Н. Поникарова. – Харьков : Торнадо, 2003. – 104 с.
97. Ризоль Н. Принципы применения пятипальцевой аппликатуры на баяне. / Н. Ризоль. – Москва : Советский композитор, 1977. – 279 с.

98. Самітов В. З. Теоретичні основи фахового мислення музиканта–виконавця як критерій професійної майстерності: монографія / В.З. Самітов. – Луцьк : ПрАТ “Волинська обласна друкарня”, 2011. – 272 с.
99. Самітов В. З. Творческая направленность процесса совместной деятельности педагога и студента – как условие становления личностных качеств музыканта-исполнителя : дис., канд., искусствоведения : спец. 17.00.02 “Музыкальное искусство” / В.З. Самітов. – Киев, 1992. – 214 с.
100. Самойленко О. Поняття “школи” в системі сучасного гуманітарного знання // Феномен школи в музично-виконавському мистецтві: Тези міжнар. наук.-теорет. конф. / Ред.-упоряд. : Давидов М., Сумарокова В. – Київ : НМА ім. П. Чайковського, 2005. – С. 10-12.
101. Светов А. Харківська баянна школа та її видатні представники // Харків у контексті світової музичної культури: події та люди [Текст]: мат. міжнр. наук.-практ. конф., 3-4 квітня, 2008 р. / ХДАК; заг. ред. В.М. Шейка; відп. ред. І.І. Польська. – Харків : ХДАК, 2008. – С. 67-68.
102. Семешко А. Баянно-акордеонне мистецтво України на зламі ХХ – ХХІ століть : довідник / А. Семешко. – Тернопіль : навч. книга – Богдан, 2009. – 244 с.
103. Снедков Л. Народно-інструментальне мистецтво Харкова // Харків у контексті світової музичної культури: події та люди [Текст]: мат. міжнар. наук.-практ. конф., 3-4 квітня 2008 р. / ХДАК; заг. ред. В.М. Шейка; відп. ред. І.І. Польська. – Харків : ХДАК, 2008. – С. 65-66.
104. Сташевський А. Баянне мистецтво в Україні : тенденції розвитку оригінальної музики та індивідуальне втілення жанрово-стильового аспекту у творчості Володимира Рунчака : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво” / А. Сташевський. – Київ, 2004. – 20 с.

105. Сташевський А. Нариси з історії української музики для баяна. – навч. пос. для студ. вищих навч. закладів мистецтв і освіти. / А. Сташевський. – Луганськ : Поліграфресус, 2006. – 152 с.
106. Сташевський А. Творчість композиторів Львівщини для баяна // Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини: Зб. мат. наук.-практ. конф. / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2006. – С. 203-209.
107. Сумарокова В. Исполнительская школа: традиція, метод, методика // Феномен школи в музично-виконавському мистецтві: тези міжнар. наук.-теорет. конф. – Київ : НМА ім.П.Чайковського, 2005. – С. 7-8.
108. Творчість композиторів України для народних інструментів: Зб. мат. наук.-практ. конф. (Львів, 10.04.2006 року, ЛДМА ім. М. Лисенка) / Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2006. – 116 с.
109. Трофимчук О. Темброва еволюція в українській народно-оркестровій музиці : автореф., дис., на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво”/ О. Трофимчук. – Київ, 2007. – 20 с.
110. Фан Дин Тан. Гитарное искусство Вьетнама (в контексте мирового гитарного искусства) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво” / Фан Дин Тан. – Київ, 1996. – 19 с.
111. Хай М.Й. Музично-інструментальна культура українців (фольклорна традиція). – Монографія. / Михайло Йосипович Хай. – Дрогобич : “Коло”, 2007. – 544 с.
112. Черкаський Л. Українські народні музичні інструменти. / Леонід Черкаський. – Київ : Техніка, 2003. – 264 с.
113. Черноіваненко А. Фактура у визначенні виражальних властивостей баянної музики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво” / А. Черноіваненко. – Одеса, 2001. – 20 с.

114. Черноіваненко А. Динаміка національного та розвиток баянного мистецтва / А. Черноіваненко // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : Культурологічні проблеми української музики. – Київ : Кий, 2002. – Вип. 16. – С. 355–364.
115. Черепанин М.В. Естрадний олімп акордеона: монографія / М.В. Черепанин, М.Я Булда. – Івано-Франківськ : Вид-тво “Лілея-НВ”, 2008. – 256 с.
116. Шахов Г. Музыкально-творческое развитие руководителей художественной самодеятельности в процессе обучения игре на народных инструментах, баяне и аккордеоне : дис., канд. искусствоведения : спец. 17.00.02 “Музыкальное искусство” / Г. Шахов. – Москва, 1989. – 21 с.